

Lynx verslindt ... geld

Reinier Akkermans

Nu het met de natuur in Nederland niet meer zo goed gaat, komen uitgestorven diersoorten meer en meer in de belangstelling. Wolven, bevers, wilde katten en wissentent wisselen elkaar af. De bever heeft het tot nu toe het verst geschopt. Hij zwemt weer rond. Thans staat de lynx in de schijnwerpers. Geen wereldvreemde actiegroep lanceerde het idee: nee, het is Natuurmonumenten zelf, dat een onderzoek laat verrichten naar de mogelijkheid om de lynx op de Veluwe te introduceren.

De regulatie van grote hoefdieren (edelhert, wild zwijn, ree) in de Nederlandse bossen is problematisch. Er zijn geen natuurlijke vijanden, zodat jagers verplicht zijn in te grijpen. Parasieten en honger kunnen de hoefdieren ook do-

Lynxen op de Veluwe? Natuurmonumenten verricht onderzoek naar de mogelijkheden. Foto Dick Klees

den, maar dat is zelig (ethisch onverantwoord) en bovendien hebben ze voordien het bos kaal gevreten. Kortom, de natuur kan in dit opzicht niet in stand worden gehouden zonder menselijk ingrijpen. Er ontbreekt iets. Uit oude publikaties en opgravingen is gebleken dat hier ooit grote roofdieren voorkwamen. Wolf, bruine beer, lynx (in het Nederlands eigenlijk 'los' geheten, maar dat is iedereen vergeten) zijn er niet meer om van tijd tot tijd de hoefdieren te bejagen. Jagers kunnen dat wel, maar ze doen het fout, zegt men. Ze selecteren op geweien of slagstanden en niet op gebrek aan vitaliteit of onaangepast gedrag. Wat hier aan de hand is zal duidelijk zijn: er ontbreekt een schakel in het ecosysteem.

Het kon niet uitblijven

Eerst ontstond de gedachte wolven uit te zetten. Een veertigtal moest er op de Veluwe wel kunnen leven. Het publiek was tegen. Men vreesde voor opgegeten kinderen en spoorloos verdwenen huisdieren. Het plan ging in de ijskast en nader onderzoek was nodig.

In het buitenland waren de biologen voortvarender. Ze keken er niet zozeer naar de wolf, maar vooral naar de lynx. Deze katachtige heeft een verborgen leefwijze, eet vrijwel uitsluitend kleinere hoefdieren als ree en gems en vergriipt zich niet aan kindertjes. Een ideale ontbrekende schakel dus. In Zwitserland (Alpen en Jura) en Slovenië zijn ze reeds met succes uitgezet, in Frankrijk (Vogezes) en Oostenrijk slagen slepende

introductie-programma's wellicht alsnog. Het kon niet uitblijven, zeker nu een verdwaalde lynx in Nederlands Limburg zou zijn gesignaleerd: ook Nederland heeft nu zijn uitzetplannen. Op 4 april 1991 presenteerde de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten haar plan om te onderzoeken of de lynx op de Veluwe kan worden uitzet.

Serieuze tegenwerpingen

Afgezien van het modieuze aan dergelijke uitzetplannen is er ook op andere, meer fundamentele gronden veel op dit plan aan te merken. Allereerst is nooit met zekerheid vastgesteld dat er in Nederland lynxen hebben geleefd. De enige archeologische vondst betreft boten in een Romeins legerkamp te Valkenburg (ZH), maar dit was waarschijnlijk een tam exemplaar. In 1943 is in de buurt van Oosterbeek een dood exemplaar gevonden. Een jaar eerder was dit dier, de mascotte van een Duitse leger-eenheid, ontsnapt. En tenslotte dateert er uit 1990 de onbevestigde waarneming van een lynx in Midden-Limburg. Kan men de lynx op grond hiervan tot de oorspronkelijke inheemse fauna van Nederland rekenen?

Van belang is ook de biologische vraag of de lynx op de Veluwe wel zou kunnen leven. Het onderzoek zal hierop antwoord moeten geven. Een probleem doet al direct op: de lynx is een echte ruimtevretter. In Zwitserland blijkt dat elk lynxenpaar een territorium van meer dan 100 km² bezet. De Veluwe is slechts zo'n 850 km² groot. Er is dus ruimte voor hooguit 8 paartjes, veel te weinig voor een levensvatbare populatie. Een ander probleem is de isolatie van deze kleine populatie. Uitwisseling met andere populaties is uitgesloten. Lynxen zijn echte bosdieren, die zich niet verder dan zo'n honderd meter van de bosrand wagen. De Veluwe ligt als bosgebied geheel geïsoleerd tussen IJsselmeerpolders, rivierdalen en Gelderse Vallei. Bovendien leeft de dichtstbijzijnde, maar nog niet eens levensvatbare populatie in de Vogezen, 450 km van de Veluwe vandaan. Men zou dus enkel een nieuwe, kleine, geïsoleerd levende populatie creëren, waarvan de omvang onvoldoende is om een werkelijk regulerende invloed op de grofwildstand uit te oefenen. Ook zijn lynxen erg schuwe dieren, het publiek krijgt ze niet te zien. Kortom, wordt de natuur op de Veluwe zoveel interessanter?

Overzicht van de verspreiding van de Lynx in Europa in 1990. (Naar U. Breitenmoser 1990).

Natuurmonumenten had wellicht beter eerst kennis kunnen nemen van de resultaten van de studie en het symposium die de Raad van Europa in 1990 aan de situatie van de lynx heeft gewijd. Daaruit wordt duidelijk dat vooral gestreefd moet worden naar aaneensluiting van de nieuw ontstane, nog precare populaties in Midden-Europa (opheffing van hun isolatie). Eventuele nieuwe introducties zouden alleen in gebieden moeten gebeuren waar draagkracht voor een populatie van minimaal honderd lynxen is. Natuurmonumenten had zijn geld beter in natuurbeheer kunnen stoppen. Of, als ze zo graag iets wil onderzoeken, waarom dan niet het voortbestaan van de boomarter of de zinvolheid van het verwijderen van de ooit geïntroduceerde damherten uit Veluwe terreinen?

Reinier Akkermans, redacteur
Zoogdier, Wilhelminalaan 47,
6042 EL Roermond.